

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 10 ноември 2021 г.
(OR. en)

13196/1/21
REV 1

CON 59

БЕЛЕЖКА

От:	Председателството
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Принос на програмите на политиката на сближаване за възстановяването, конкурентната устойчивост, екологичния и цифровия преход, издръжливостта и икономическото, социалното и териториалното сближаване – предизвикателства и възможности през следващите години = Ориентационен дебат

На насроченото за 18 ноември заседание на Съвета по общи въпроси, което ще бъде посветено на политиката на сближаване, министрите, отговарящи за политиката на сближаване, се приканват да предоставят допълнителни политически насоки относно приноса на програмите на политиката на сближаване за възстановяването, конкурентната устойчивост, екологичния и цифровия преход, издръжливостта и икономическото, социалното и териториалното сближаване – предизвикателства и възможности през следващите години, въз основа на документа на председателството, поместен в приложението към настоящата бележка.

Информационен документ – Съвет по общи въпроси (Сближаване), 18 ноември 2021 г.

Принос на програмите на политиката на сближаване за възстановяването, конкурентната устойчивост, екологичния и цифровия преход, издръжливостта и икономическото, социалното и териториалното сближаване

Предизвикателства

През последните десетилетия регионалните различия в ЕС намаляват и се наблюдава забележимо сближаване на равнищата на БВП. В резултат на въздействието на икономическата и финансова криза от 2008 г. реализираният след това напредък е неравномерен, а предизвиканата от COVID-19 криза породила нови смущения. По-специално, въпреки че в източните държави членки продължи да се наблюдава стабилно сближаване, много от регионите със средни доходи в южната част на ЕС и някои от северозападните държави членки отбелязаха относителен спад спрямо средните стойности за ЕС, което показва, че тенденцията на напредък може да се обърне.

Политиката на сближаване допринесе значително за намаляването на много от съществуващите различия. По оценка на службите на Комисията програмите на политиката на сближаване за периода 2014—2020 г. са оказали значително въздействие върху БВП на глава от населението, особено в по-слабо развитите региони, като се очаква допълнително повишение в размер на 2,6%. Прогнозите сочат, че разликата между най-богатите и най-бедните региони (всеки от които представлява 10% от населението на ЕС) ще намалее с 3,5%.

Пандемията от COVID-19 предизвика редица немислими доскоро предизвикателства за териториалното сближаване на ЕС като цяло. И макар пандемията от COVID-19 да е твърде нов феномен, за да бъде напълно оценено въздействието ѝ върху регионите на ЕС, първоначалните оценки сочат, че тя ще засегне най-силно южните региони на ЕС, и по-специално тези, при които голяма част от добавената стойност се генерира от търговията на едро и дребно, транспорта и хотелиерството.

Още преди предизвиканата от COVID-19 криза икономиката на ЕС беше изправена пред някои дългосрочни структурни предизвикателства. Част от тях ще се изострят допълнително през идните години. По-специално, поради бързото застаряване на обществото предлагането на работна ръка в крайна сметка ще намалее, а оттам и потенциалът за растеж на ЕС.

Слабият растеж на производителността продължава да бъде пречка за растежа и ЕС изостава от Китай и САЩ в процеса на цифрова трансформация. По-слабо образованата работна сила също забавя икономическия растеж и затруднява преодоляването на изоставането по отношение на производителността. И не на последно място, климатичният преход с неравномерното си териториално въздействие ще породи значителни социални и икономически разходи.

Регионите на ЕС не само не са еднакво уязвими спрямо тези предизвикателства, но и не са еднакво подготвени да се справят с тях. Това би могло да доведе до нарастване на различията през следващите години. По-специално, продължаващият процес на обезлюдяване засяга предимно източните региони на ЕС и някои южни региони. Преходът към неутрална по отношение на климата икономика ще окаже въздействие върху териториите, които са силно зависими от въгледобива и добивните дейности, както и от енергоемки отрасли и такива с високи въглеродни емисии, което е в основата на обосновката на механизма за справедлив преход. Очаква се повишаването на цените на въглеродните емисии и енергията също да засегне най-периферните региони, като увеличи разходите им за свързване към вътрешния пазар.

Като цяло, селските райони са особено уязвими. Средностатистически населението в селските райони вече е на по-висока възраст от населението в предградията, малките и големите градове. Тези демографски тенденции, съчетани с липса на свързаност, проблеми с инфраструктурата и производителността и ограничен достъп до обществени услуги, включително образование и грижи, могат да допринесат за понижаване на привлекателността на селските райони като място за живот и работа.

Поради тази причина е изключително важно да се укрепи устойчивостта на регионалните икономики в ЕС и да се засили капацитетът им за реакция на асиметрични сътресения. По-специално, пандемията изведе на преден план факта, че регионите, които са силно зависими от малко на брой производствени сектори или сектори на услугите, са особено уязвими. Ще бъде необходима по-нататъшна диверсификация на регионалните икономически дейности, направлявана от стратегии за интелигентно специализиране, инвестиции в образование и учене през целия живот и непрекъсната подкрепа за двигателите на ориентиран към бъдещето икономически растеж.

Възможности

За преодоляването на тази безпрецедентна комбинация от предизвикателства през следващите години, съзакондателите постигнаха съгласие по мащабен пакет финансова подкрепа чрез съчетаването на ресурсите на Next Generation EU и многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г. Чрез подходящо съгласуване на наличните допълнителни инструменти и ефективни механизми за координация държавите членки ще могат да увеличат максимално ползите от оставащото финансиране по линия на политиката на сближаване за периода 2014—2020 г., инициативата REACT-EU, Механизма за възстановяване и устойчивост и новите разпределени средства по линия на политиката на сближаване за периода 2021—2027 г., включително финансирането от Фонда за справедлив преход. Тази комбинация от инструменти ще позволи на държавите членки да направят икономиките и обществата си по-устойчиви и по-добре подготвени за бъдещето, като същевременно ще допринесе за екологичния и цифровия преход.

Въпреки това, постигането на по-силен и по-устойчив като цяло ЕС ще бъде ефективно само ако не се пренебрегва никой и нито един регион. Без тази вътрешно заложена гаранция за солидарност съществува риск от небалансиран и неустойчив растеж и от подкопаване на доверието в демокрацията, европейските ценности и самия европейски проект.

За тази цел е изключително важно да се вземат мерки по отношение на положението на „изоставените райони“, където е възможно деиндустриализацията, увреждането на околната среда и ниската квалификация да са останали като наследство от глобализацията и технологичните промени. Аналогично, от първостепенно значение е да се засили ролята на по-малките градове, за да могат те да действат като регионални центрове в подкрепа на съседните селски райони, да се осигурява достъп до различни публични и частни услуги и да се създават нови икономически перспективи за по-слабо развитите и периферните региони. Това включва също оползотворяване на възможностите, които предлагат на селските райони техните природни богатства, например природните ресурси, и по-специално енергията от възобновяеми източници, биоикономиката, устойчивото производство и преработка на храни и туризмът, наред с останалите. Основните двигатели за успешно справяне с тези предизвикателства са по-голямата свързаност, по-силната диверсификация на икономическите дейности, подобряването на екологичната, климатичната и социалната устойчивост – в контекста на автономните местни общности.

Подкрепата за ориентирани към местните условия политики, подпомагани от адаптирани стратегии за териториално развитие и основаващи се на ефективни механизми за партньорство, винаги е била крайъгълният камък на модела на управление на политиката на сближаване. Необходими са обаче ефективни механизми за координация с други инструменти на ЕС, по-специално Механизма за възстановяване и устойчивост, които преследват различни цели и се основават на различни начини на изпълнение.

Въпроси за обсъждане

- Как политиката на сближаване може да се комбинира с други инструменти на ЕС за по-нататъшно намаляване на различията в развитието и за повишаване на устойчивостта в средносрочен и дългосрочен план?
 - Как може адекватно да се удовлетворят различните потребности на отделните региони и територии, а изразходването на средствата от ЕС да бъде по-близко до бенефициерите и гражданите?
-